

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ГРАМАТИЧНИХ ЯВИЩ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ)

Однією з найбільших труднощів у перекладі художніх текстів є передача граматичних явищ, які можуть суттєво відрізнятися в англійській та українській мовах. Граматика є основою структури мови, і навіть незначні граматичні розбіжності можуть впливати на смислове наповнення тексту.

Переклад граматичних явищ у художніх творах є складним процесом, оскільки англійська та українська мови мають значні граматичні відмінності. Особливі труднощі виникають при передачі дієслівних часів, пасивного стану, умовних речень, непрямої мови, модальних дієслів, а також герундія та герундіальних зворотів. У романі «Jane Eyre» Шарлотта Бронте широко використовує ці конструкції, що вимагає ретельної адаптації при перекладі українською мовою.

Однією з головних проблем є передача дієслівних часів. Англійська мова має 12 основних дієслівних часів, тоді як в українській їх значно менше, що змушує перекладачів шукати альтернативні способи передавання часових значень. Наприклад, у реченні *"In a few days I had so far recovered my health that I could sit up all day, and walk out sometimes"* [2] використано *Past Perfect (had recovered)*, який вказує на передування події у минулому. В українському перекладі цей час передано простішою формою: *"За кілька днів я настільки одужала, що могла вже сидіти цілий день, а часом і виходити на прогулянку"* [1]. Втрачається маркер передування дії, але зміст залишається зрозумілим завдяки логічному зв'язку між частинами речення.

Іншою складністю є переклад пасивного стану, який в англійській мові широко використовується у формальному та літературному стилях. В українській мові пасивні конструкції менш поширені, тому їх часто доводиться перетворювати на активні або безособові. Наприклад, у реченні *"Mr. Reed had been dead nine years: it was in this chamber he breathed his last; here he lay in state; hence his coffin was borne by the undertaker's men"* [2]. конструкція *"his coffin was borne by the undertaker's men"* (пасивний стан) в українському варіанті перетворюється на активну: *"Звідси гробарі винесли його домовину"* [1]. Це дозволяє зберегти природність тексту, уникнувши штучного нагромадження пасивних конструкцій.

Не менш складним є переклад умовних речень, оскільки англійська мова має чітку систему реальних та гіпотетичних умовних конструкцій. У реченні *"If she were to turn you off, you would have to go to the poorhouse"* [2]. використано другий тип умовного речення (*if + past simple, would + verb*), що передає нереальну ситуацію в теперішньому або майбутньому. В українському перекладі це передано за допомогою конструкції *"Якби вас вигнали звідси, вам довелося б жити в притулку для сиріт"* [1]. Хоча загальна структура умовного речення збережена, модальне дієслово *would have to* трансформоване у форму *довелося б*, що краще відповідає українській граматиці.

Ще однією складністю є передача непрямої мови, яка в англійській мові супроводжується суворим узгодженням часів (*Sequence of Tenses*). Наприклад, у реченні *"He then said that she was the daughter of a French opera-dancer, Celine Varens, towards whom he had once cherished what he called a 'grande passion'"* [2] змінено теперішній час на минулий (*was* замість *is*). В українському перекладі ця зміна не є обов'язковою: *"Він розповів мені, що вона донька французької балерини, Селіни Варане"* [1]. Українська мова не вимагає зміни часу, якщо зміст зрозумілий із контексту, що робить конструкцію більш природною.

Модальні дієслова також викликають труднощі, оскільки англійська мова має ширший набір модальних дієслів, які передають можливість, необхідність або ймовірність дії. Наприклад, у реченні *"You ought to be aware, Miss, that you are under obligations to Mrs. Reed: she keeps you: if she were to turn you off, you would have to go to the poorhouse"* [2] використано *ought to*, яке не має точного еквівалента в українській мові. У перекладі ця фраза адаптована як *"Не забувайте, міс, чим ви зобов'язані місіс Рід"* [1] – тут відтворено значення з використанням лексичних засобів, а не дослівного граматичного еквівалента.

Нарешті, складною є передача герундія та герундіальних зворотів, оскільки в українській мові немає повного відповідника цьому граматичному явищу. Наприклад, у реченні *"There was no possibility of taking a walk that day"* [2] герундій *taking a walk* перекладено інфінітивом *"Не було можливості піти на прогулянку того дня"* [2]. У багатьох випадках герундій перетворюється на підрядне речення, що може змінювати ритм і стиль тексту.

Таким чином, переклад граматичних явищ у творах Шарлотти Бронте вимагає застосування різноманітних трансформацій, зокрема спрощення або адаптації часових форм, активізації пасивних конструкцій, узгодження умовних речень, перебудови синтаксичних конструкцій у непрямої мові, адаптації модальних дієслів і заміни герундія відповідними структурами. Граматичні відмінності між англійською та українською мовами

змушують перекладача шукати компроміс між збереженням точності та забезпеченням природного звучання тексту. Це підтверджує, що переклад художньої літератури є не лише технічним процесом, а й мистецтвом, що потребує тонкого відчуття мовної структури та стилістичних особливостей обох мов.

Література:

1. Бронте Ш. Джейн Ейр. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1310>
2. Bronte Ch. Jane Eyre. URL: <https://www.planetebook.com/free-ebooks/jane-eyre.pdf>